

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ
ОСВІТИ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ
УЧНІВ 4-Х КЛАСІВ)»

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M20z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Пислар Михайло Сергійович
Керівник: Мисів В.М., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент
Рецензент: Скавронський О. П., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	8
1.1. Досвід реалізації програм олімпійської освіти у зарубіжжі серед учнів молодшого шкільного віку.....	10
1.2. Організаційно-методичні основи навчально-виховного процесу учнів молодшого шкільного віку в Україні (на прикладі школярів 4-х класів)	21
1.3. Система олімпійської освіти в Україні та її практичне використання в початкових класах.....	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	35
2.1. Методи дослідження.....	35
2.2. Організація дослідження.....	38
РОЗДІЛ 3. СТАВЛЕННЯ ТА ГОТОВНІСТЬ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ.....	39
3.1. Ставлення батьків щодо вдосконалення навчально-виховного процесу школярів засобами олімпійської освіти.....	40
3.2. Готовність учителів молодших класів до процесу впровадження олімпійської освіти у школі	46
3.3. Організаційно-методичні основи олімпійської освіти учнів молодшого шкільного віку (на прикладі школярів 4-х класів) та їх експериментальне обґрунтування.....	53
3.4. Методичні рекомендації щодо впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес учнів 4-х класів.....	61
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ	- артеріальний тиск
АТсист.	- артеріальний тиск систолічний
АТдіаст.	- артеріальний тиск діастолічний
ЖЄЛ	- життєва ємність легень
ЖІ	- життєвий індекс
ІР	- індекс Робінсона
ІРуф'є	- індекс Руф'є
РФЗ	- рівень фізичного здоров'я
СІ	- силовий індекс
ЧССсп.	- частота серцевих скорочень у спокої
ФВ	- фізичне виховання
ФП	- фізична підготовленість
ФР	- фізичний розвиток
ФС	- фізичний стан
НОК	- Національний олімпійський комітет
ОАУ	- Олімпійська академія України
ЕГ	- експериментальна група
КГ	- контрольна група
СМГ	- спеціальна медична група
ВНЗ	- вищі навчальні заклади

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасним умовам науково-педагогічного розвитку України притаманне становлення української освіти, яка здатна забезпечити учнів високим рівнем знань та вмінь, сприяє формуванню загальнолюдських ідеалів і дотриманню національних традицій виховання через різні інновації у навчально-виховному процесі школярів. Відповідно постає завдання формування та вдосконалення особистості школяра як у морально- психологічному, так і у фізичному аспекті. Проте статистика вказує на низьку рухову активність, стрімке поширення хронічних і застудних захворювань та зниження успішності навчання школярів, поширення правопорушень серед неповнолітніх [25]. Погіршення рівня соматичного здоров'я, фізичної підготовленості та фізичного розвитку учнів початкових класів викликає занепокоєння з боку фахівців та зумовлює пошук оптимальних шляхів вдосконалення сучасної освітньої системи [16].

Дослідження науковців свідчать про те, що саме в молодшому шкільному віці закладаються основи культури рухів, успішно засвоюються нові, раніше невідомі вправи та рухові дії, формується свідомість, моральні та гуманістичні якості особистості, удосконалюються мислення та сприйняття нової інформації, відбувається активний фізичний розвиток організму та його систем, стрімко зростають показники розвитку фізичних якостей, що необхідні для ефективної участі в різних формах рухової активності [39, 46].

Одним із оптимальних напрямів вирішення зазначеної проблеми та вдосконалення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах виступають ідеї та принципи олімпізму, що реалізуються через систему олімпійської освіти. Саме завдяки олімпійській освіті можна сприяти вихованню психічно і фізично здорової людини, патріота, толерантної, законослухняної особи, яка в повсякденному житті дотримується правил чесної гри [68, 70].

Основні ідеологічні принципи олімпійської освіти – це гармонійний розвиток особистості, поєднання духовних, фізичних, моральних та інтелектуальних

якостей особистості. Витоки формування олімпійської освіти сягають віків античності, принципи калокагатії у працях давньогрецьких філософів привертала увагу дослідників. Зокрема, їх деталізував П. де Кубертен, котрий вважав необхідним одночасний розвиток духовних, фізичних та інтелектуальних якостей людини [24, 68].

Від 70-х років ХХ ст. активізували свою діяльність центри олімпійських досліджень та освіти, музеї, національні олімпійські академії, упроваджуючи олімпійську освіту в багатьох країнах світу. Зарубіжні фахівці (Binder D., Naul R., Georgiadis K., Muller N.) опублікували низку методичних матеріалів, монографій та посібників для дітей, де детально висвітлено історичні факти олімпійського руху, соціальні та екологічні питання, аспекти чесної гри („Fair play”) та цікаві завдання для школярів.

Питанням упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнівської молоді висвітлено у дослідженнях українських науковців Ю. А. Бріскіна [6], М. М. Булатової [8], О. М. Вацеби [12], В. М. Єрмолової [18], В. М. Платонова [44] та ін.

Проте, в Україні серед дисертаційних робіт, присвячених дослідженню теоретико-методичних засад олімпійської освіти, бракує праць, пов'язаних із впровадженням олімпійської освіти в навчально-виховний процес молодших школярів.

Удосконалення фізичних, розумових та духовних якостей школярів потребує комплексного підходу до їх формування, і саме олімпійська освіта здатна забезпечити процес формування гармонійного розвитку молодого покоління на основі ідей та принципів олімпізму. Сьогодні школа залишається головною установою, яка покликана формувати духовно-моральні, фізичні та інтелектуальні якості дитини, використовуючи інноваційні підходи до навчання і виховання, до яких можна зарахувати й олімпійську освіту. Проте аналіз актуальності проблеми, пов'язаної з її реалізацією, та ступінь її опрацювання вітчизняними і зарубіжними науковцями дозволяє констатувати такі протиріччя:

- між зазначеною в нормативних документах потребою в гармонійному розвитку особистості дитини та часто декларативним її характером через відсутність в реальній педагогічній практиці;

- між можливостями навчально-виховного потенціалу олімпійської освіти та недостатньою розробленістю шляхів цілеспрямованого й систематичного її використання в навчально-виховному процесі учнів молодшого шкільного віку;

- між орієнтацією більшості вчителів на гуманістичну педагогіку, яка передбачена в меті оновленої олімпійської освіти, та недостатньою їх теоретичною й методичною підготовкою щодо реалізації олімпійської освіти в початковій школі.

Актуальність означених протиріч, недостатнє вивчення проблем упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів молодшого шкільного віку в педагогічній теорії і практиці обумовили вибір теми нашого дослідження.

Об'єкт дослідження – олімпійська освіта учнів початкових класів.

Предмет дослідження – організаційні та методичні основи олімпійської освіти учнів 4-х класів.

Мета дослідження полягала у розробці та теоретичному обґрунтуванні організаційних і методичних основ упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку (на прикладі 4-х класів).

Завдання дослідження:

1. Узагальнити досвід впровадження олімпійської освіти серед учнів молодшого шкільного віку у світі.

2. Визначити ставлення та готовність до реалізації олімпійської освіти учасників навчально-виховного процесу.

3. Розробити проект «Олімпійська освіта школярів» та експериментально перевірити його ефективність для обґрунтування організаційних та методичних основ олімпійської освіти учнів 4-х класів.

4. Розробити методичні рекомендації для вчителів початкових класів щодо впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання отриманих результатів для впровадження олімпійської освіти в початкових класах, у системі післядипломної освіти педагогічних кадрів, підготовці лекційного матеріалу з олімпійської освіти для студентів державними освітніми установами та регіональними відділеннями Олімпійської академії України. Отримані дані сприяють інтеграції надбань культурної спадщини олімпійського руху у навчальному процесі здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт в рамках вивчення освітніх компонентів «Олімпійський і професійний спорт», «Міжнародний олімпійський і спортивний рух», «Історія фізичної культури», «Педагогіка спорту», «Теорія і методика юнацького спорту», «Олімпійська освіта».

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 05-06 жовтня 2021 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій публікації.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 79 сторінках, з яких 71 основного тексту, вона містить 9 рисунків та 2 таблиці. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, практичних рекомендацій та зі списку 81 використаного літературного джерела.

ВИСНОВКИ

1. Впровадження олімпійської освіти у шкільному середовищі останнім часом набуває дійсно глобальних масштабів завдяки державним та громадським організаціям країн світу. Ідеї олімпізму дедалі частіше постають об'єктами та предметами наукового дослідження фахівців України та зарубіжжя, які визнають олімпійську освіту дієвим фактором навчальної та виховної діяльності. Проте бракує досліджень процесу інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів загалом та для 4-х класів зокрема.

Шляхи удосконалення навчально-виховної системи для учнів початкових класів завдяки олімпійській освіті повинні полягати в розширенні світогляду школярів через історію олімпійського руху й Олімпійських ігор та збільшенні їхньої рухової активності в межах школи та поза нею.

2. За результатами констатувального експерименту щодо визначення ставлення та готовності учасників навчально-виховного процесу до реалізації олімпійської освіти виявлено, що 61% батьків лише інколи займається фізичними вправами; 55% батьків підтвердили доцільність упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів; 77% батьків впевнені в актуальності приділення більшої уваги у школі фізичному розвитку та оздоровленню школярів; 80% учителів вважають, що навчальні плани відповідають умовам їхньої практичної реалізації лише частково; 70% учителів вбачають упровадження олімпійської освіти, передусім, в оптимізації міжпредметних зв'язків та за рахунок позакласної й виховної роботи; 56% учнів хотіли б відвідувати більше уроків фізичної культури впродовж тижня; 70% учнів прагнуть отримувати більше інформації олімпійського спрямування.

3. Показники соматичного здоров'я школярів перед початком формувального експерименту мали нижчий за середній рівень (5 балів) як серед хлопчиків, так і серед дівчаток. У результаті тестування рухових якостей у школярів 4-х класів високий рівень розвитку зафіксовано лише для гнучкості та

швидкісно-силових здібностей, решта відповідали середньому та низькому рівням.

4. Експериментальний проект «Олімпійська освіта школярів» для учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів ґрунтується на урочних, позаурочних та позашкільних формах організації занять, використанні міжпредметних зв'язків, інтеграції олімпійських знань у предмети навчального плану для 4-х класів. Упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів 4-х класів передбачає значне збільшення фізичної (залучення до спортивних секцій, участь у спортивно-масових заходах з використанням олімпійських церемоній, самостійні заняття) і творчої активності (інтеграція основ олімпійських знань у зміст навчальних предметів, використання творчих завдань із зошита з олімпійської освіти і спорту, культурно-освітні заходи, діяльність шкільних бібліотек, інші позаурочні форми роботи зі школярами) школярів, ефективно сприяє гуманізації системи освіти і виховання та залученню до олімпійських ідеалів і цінностей.

За результатами експериментального дослідження обґрунтовано організаційно-методичні основи впровадження олімпійської освіти в навчально-виховне середовище учнів 4-х класів, а саме: залучення школярів до систематичного відвідування спортивних секцій; удосконалення теоретичної складової навчальних предметів для учнів 4-х класів; урізноманітнення позаурочної та позашкільної діяльності школярів; активне залучення до олімпійських ідеалів та цінностей батьків школярів; забезпечення науково-теоретичної та методичної підготовки учителів початкової школи з питань олімпійської освіти.

5. У рамках проекту «Олімпійська освіта школярів» розроблено та реалізовано інноваційні форми роботи з батьками, а саме: залучення до проведення позаурочних і позашкільних заходів, лекторії, семінари, спільні виступи з батьками, що сприяють підвищенню рівня знань з олімпійської тематики їхніх дітей, залученню родин до систематичних занять фізичною культурою і спортом, дотриманню здорового способу життя, а як наслідок,

зміцненню здоров'я дітей, зниженню захворюваності серед школярів та зменшенню кількості пропущених урочних занять через хворобу.

6. У розроблених методичних рекомендаціях для вчителів початкових класів, основу яких становить викладений та удосконалений контекстний компонент олімпійської освіти для учнів 4-х класів, деталізовано тематику навчального матеріалу з метою їх використання при вивченні навчальних предметів: «Українська мова» – 6 тем, «Математика» – 11 тем, «Читання» – 6 тем, «Основи здоров'я» – 4 теми, «Образотворче мистецтво» – 11 тем, «Музичне мистецтво» – 4 теми, «Трудове навчання» – 15 тем, «Іноземна мова» – 4 теми, «Я і Україна. Громадянська освіта» – 4 теми, «Я і Україна. Природознавство» – 4 теми, «Фізична культура» – 19 тем.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації теоретичних, організаційних і методичних аспектів олімпійської освіти для учнів 1–3-х класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеенко Г. Некоторые воспитательно-образовательные аспекты олимпизма и пути гуманизации современного спорта. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 62.
2. Аннан К. Диалог культур и цивилизаций в оценке руководителей ООН. Диалог и партнерство цивилизаций: межконфессиональное и кросскультурное измерения. Н. Новгород: Издательский дом «Медина», 2010. С. 10-113.
3. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Інститут проблем виховання АПН України. Київ, 2008. 25 с.
4. Баринова И. В. Состояние и пути совершенствования олимпийского образования и воспитания учащейся молодежи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1994. 26 с.
5. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1986. 445 с.
6. Бріскін Ю. А. Теоретико-методичні основи спорту інвалідів як складової міжнародного олімпійського руху : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт”. Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. К., 2007. 41 с.
7. Бубка С. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние. Киев: Олимпийская литература, 2012. С. 238.
8. Булатова М. Олімпійській академії України – 25 років: сторінки історії та сьогодення. Наука в олимпийском спорте, 2016, 3. С.14-40.
9. Булатова М. Система олимпийского образования в Украине (1991–2006): методология и практические результаты. Современный олимпийский

спорт и спорт для всех. Материалы X междунар. науч. конгр, 2006. С. 38-40.

10. Булатова М. М., Бубка С. Н. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры. Киев: Олимпийская литература, 2012. 408 с. ил.

11. Булатова М. М. XXIII зимові Олімпійські ігри. Пхьончхан 2018. Київ: 2017. 64 с.

12. Вацеба О. М., Герцик М. С., Ільків О. С., Керецман Т. М. Особливості використання засобів олімпійської освіти на уроках англійської мови у початковій школі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2015;129(2). С. 110.

13. Горбань А. В., Булавинцева Ю. Н. Олимпийская детерминанта античного мировоззрения и культуры. Культура народов Причерноморья. 2012. С. 169-173.

14. Гуслистова И. И. Аксиологическое измерение олимпийского образования. XI Междунар. науч. конгр. «Современный олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2007. С. 20.

15. Дивинская Е. В. Олимпийское образование будущих специалистов физической культуры и спорта на основе личностно ориентированного подхода: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Волгоградская государственная академия физической культуры. Волгоград, 2003. 29 с.

16. Ермолинская Е. А. Предметы искусства в парадигме современного образования. Педагогика искусства, 2012 (2). С. 1-10. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/>

17. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2004. 212 с.

18. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. пос. Київ, 2011. 335 с.

19. Єрмолова В. М. Теоретико-практичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01. Національний університет фізичного виховання

та спорту України. Київ, 2010. 27 с.

20. Закович М. М. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. Київ: т-во «Знання», 2000. 622 с.

21. Зеленська Н. О. Естетична й художня культура – найважливіші складові формування творчої особистості. Вісник Житомирського державного університету, 2014 (2). С. 74.

22. Ионушкина Н. Ю. Спорт: гармония, эстетика, красота. Вестник МГОУ. Серия: Философские науки, 2010. С. 67-72.

23. Исаев А. А. Олимпийская педагогика – система, процесс и метод воспитания (модельные характеристики): к концепции системообразующего этапа Всемир. студен. игр под патронажем МОК. Спорт для всех, 1998 С. 35-38.

24. Іванова О. І. Виховні можливості художньої культури та мистецтва у духовному розвитку особистості студентів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 2011. С. 44-53.

25. Клепко С. Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання. Київ-Полтава-Харків: ПОПОПП, 1998. 360 с .

26. Кобринский М. Е., Кокашинский А. А. Олимпийское образование в Республике Беларусь. Мир спорта, 2003. С. 36-41.

27. Козина Ж. Л. Интеграция спорта, науки и искусства как реализация идей олимпизма. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2017 (147). С. 128-140. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/>

28. Козина Ж. Л., Ермаков С. С., Козин А. В., Козин С. В., Костырко А. А. Спорт и искусство как единое проявление психофизических возможностей человека. Здоровье, спорт, и реабилитация, 2016. С. 52-59. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sportsscience.org/index.php/health/article/view/460>

29. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.yur-info.org.ua/index.php? lang_id=1&menu_id=1182& article_id=165701#

30. Кроль І. М. Потенціал культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2018 (96). С. 48-51.
31. Кубертен П. Олимпийские мемуары. Киев: Олимп. л-ра, 1997. 179 с.
32. Куликова Л. М. Олимпийское образование школьников в период педагогической практики. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2003 (4). С. 15-16.
33. Кулинкович Е. Организация и содержание олимпийского образования в Республике Беларусь. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 87.
34. Лекарска Н. Культура спортсменов и общество. Актуальные проблемы международного олимпийского движения. София, 1980. С. 290-302.
35. Лоу Б. Красота спорта. Междисциплинарное исследование. Перевод с англ. Моничева И. Л. Москва: Радуга, 1984. 256 с.
36. Лубышева Л. И. Интеграция спортивного и олимпийского воспитания в образовательном пространстве школы. Наука в олимп. спорте, 2007 (2). С. 36-40.
37. Манетти Дж. О достоинстве и превосходстве человека. АНО «Издательство «Политическая энциклопедия», 2014. 173 с.
38. Манолаки В., Будевич А. Олимпийское движение в контексте воспитательных ценностей. Наука в олимп. Спорте, 2007 (2) С. 22-25.
39. Матвеев С., Радченко Л., Щербашин Я. Олимпийское образование от Древней Греции до современности. Наука в олимп. спорте, 2007 (2) С. 46-52.
40. Олимпийская повестка 2020. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://coa.sportedu.ru/content/istoriya>
41. Олимпийская хартия. Міжнародний олімпійський комітет. В дії з 15 вересня 2017. 57 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nos-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>
42. Петлеваный Г. Необходимость олимпийского образования

школьников, его различных форм, средств и методов. II Междунар. форум «Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 163.

43. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. Н. и др. Олимпийский спорт: в 2 т. Киев: Олимпийская литература, 2009 (1). 736 с.

44. Платонова В. Н. Энциклопедия олимпийского спорта. Киев: Олимпийская литература, 2004. Т. 3. 632 с.

45. Понятие культуры, художественной культуры, искусства
Электронный ресурс. Режим доступа: www.tutoronline.ru

46. Пуйшиене Э. Принципы интегрирующей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. *Wychowanie fizyczne sport*. 2002; Т. XLVI; Supl. Nr1; Cz. 21-2.

47. Пуйшиене Э. Структурные особенности общей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. В: Практика олимпийского образования. Материалы II междунар. форума «Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 113.

48. Рубцов В. В., Поливанова К. Н. Образовательная среда школы как фактор психического развития учащихся. Москва: ПИРАО, 2007. С. 34-38.

49. Рыжкова С. Ф. Искусство как средство воспитания личности подростка. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2011 (43). С.128-135.

50. Самаранч Х. А. Спорт, культура и искусство [Sport, Culture and The Arts] Москва, 1997 (1). С. 9-11.

51. Сергеев В. Н. Гуманистическая направленность реализации олимпийского образования: автореф. дис. на соискание учен. степени кандидата наук по физ. воспитанию и спорту: 24.00.01. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 2000. 20 с.

52. Содержание и понятие «Художественной Культуры». Электронный ресурс. Режим доступа: <http://worlds-culture.ru/index.php?action=full&id=49>

53. Солодовникова Е. Спорт и искусство. Спортивная энциклопедия систем жизнеобеспечения. Магистр-пресс. ЮНЕСКО, 2011. 1000 с.

54. Столбов В. В. Эволюция олимпийских идей от Пьера де Кубертена до Хуана Антонио Самаранча. Олимпийское движение и социальные процессы. Материалы V Всерос. науч.-практ. конф., посвященной 100-летию Международного олимпийского комитета. Москва, 1996. С. 22-28.
55. Столяров В. И., Баринов С. Ю., Орешкин М. М. Современный спорт и олимпийское движение в системе международных отношений: учеб. пособие. Москва: Анкил, 2009. 256 с.
56. Столяров В. И. Теоретическая концепция спортивно-гуманистического воспитания детей и молодежи. Гуманистическая теория и практика спорта. 3-й вып. Москва: Сургут, 2000. С. 21-79.
57. Суник А. Б. О генезисе неоолимпизма и современном олимпийском движении. Теория и практика физ. культуры, 1994 (8). С.14.
58. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
59. Утишева Е. В. Физкультурное образование: социально-педагогические и социологические аспекты: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1999. 35 с.
60. Хребто Т. С. Технологія інтеграції змісту історії України та образотворчого мистецтва в середній школі. Науковий огляд. 2016 (27). С. 1-9.
62. Чмиленко Ф. О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Донецьк: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
63. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб. Ктїв: Вища школа, 2002. 215 с.
64. Щербашин Я. С. Олімпійська освіта в системі формування гуманістичних цінностей школярів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2014. 200 с.
65. Ямщиков Ю. Н. Спорт как социально-культурное явление. Москва, 2010. 141 с.
66. Aggression. Violence-Aesthetics and Elite Athletes – Sport and Politics. Scientific Program Abstracts. Olympic Scientific Congress. 19–26 july, University of

Oregon, Eugene, Oregon. 1984. 66 p.

67. Coubertin P. *Pedagogie sportive*. Nouvelle. Lausanne: Bureau international de Pedagogie sportive, 1919. p. 128.

69. From 1912 to 1948, Art Competitions Were Part of the Olympics. [Electronic resource]. Access mode: <http://mentalfloss.com/article/31269/1912-1948-art-competitions-were-part-olympics>.

70. Grupe O. *Olympismus und olympische Erziehung: Abschied von einer groben idée? Oympischer Sport – Rückblick und Perspektiven*, 1997. Schorndorf. Hofmann. P. 223-243.

71. [http://www/oldgreece/htm](http://www.oldgreece/htm).

72. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>

73. McAloon J. *Cultural Legacy: The Olympic Games as “World Cultural Property”*. *The Legacy of the Olympic Games 1984–2000*. eds.: M. de Moragas, C. Kennett, N. Puig. Lausanne. 2003.

74. Müller N. *Die Olympische Idee Pierre de Coubertin und Carl Diem in ihrer Auswirkung auf die IOA [Doctoral Diss]*. Graz; 1975.

75. Naul R. *Olympische Erziehung*. Aachen: Meyer&Meyer. 2007. p 88-93.

76. Paleologos C. *Heracles (Hercules), the Ideal Olympic Personality*. IOA. Report of the 22nd Session. Lausanne; 1985. P. 67.

77. Samaranch JA. *Sport, Culture and The Arts // Olympic message*, N26, april 1990, P. 7-13.

78. Strong Clinton. *Marketing Olympism in the schools*. Report of the International Sesions for Educationists 1973–1977–1979, *Ancient Olympia*. HOC, Athens, 1980. P. 378-381.

79. *The Busan Action Plan*. [Electronic resource]. Access mode: URL: <http://multimedia.olympic.org>

80. *The Olympic Art Competitions* [Electronic resource]. Access mode: http://books.google.com/books/about/The_Forgotten_Olympic_Art_Competitions.

81. Vatzeba O., Stepaniuk S., Tkachuk V., Chemerys M. *The attitude of secondary school students of Ukraine to the values of the Olympic sport*. Фізичне

виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2017;3(39):162-72.